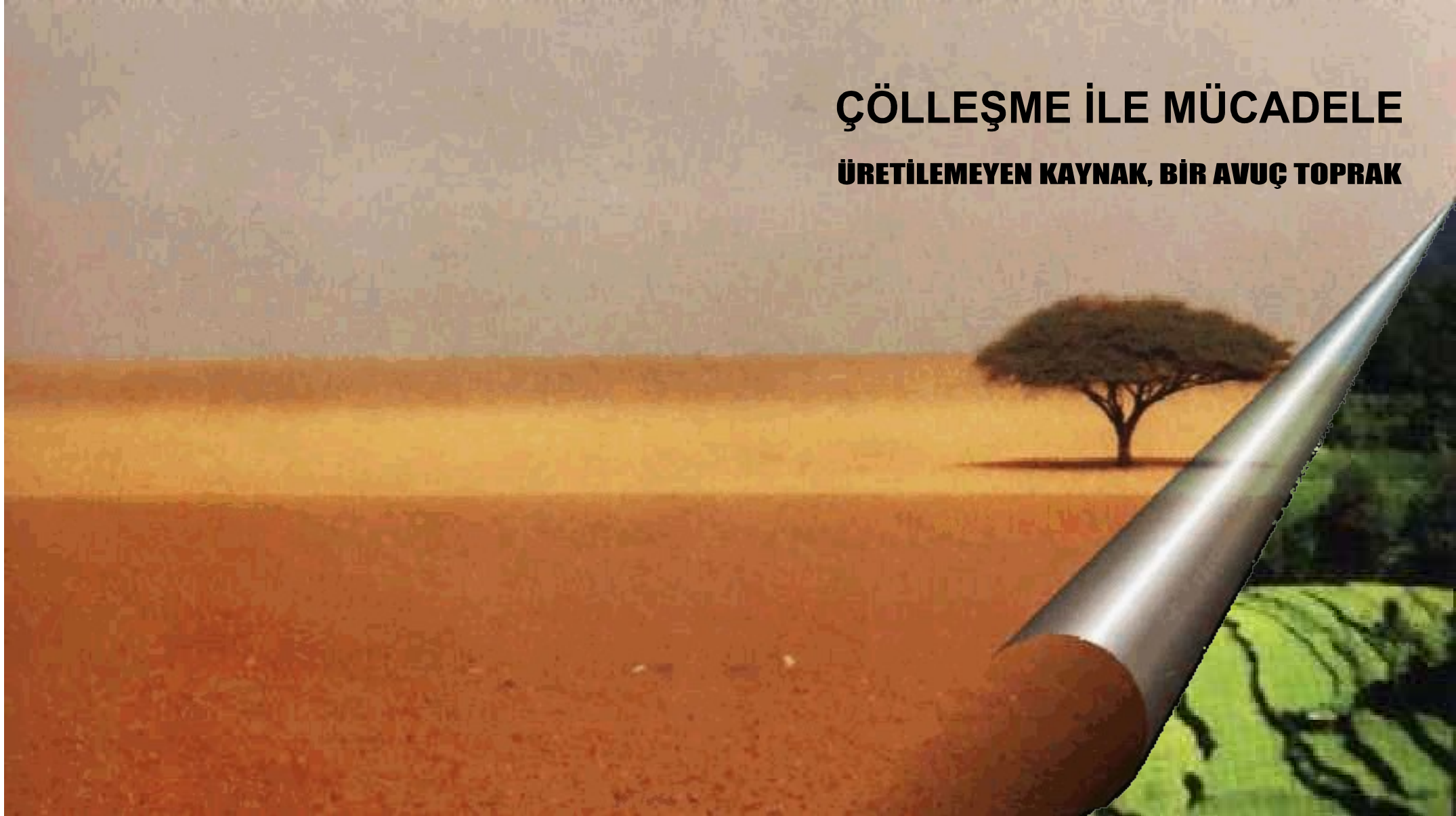

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü
APK Dairesi Başkanlığı
Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Şube Müdürlüğü

ÇÖLLEŞME İLE MÜCADELE

ÜRETİLEMİYEN KAYNAK, BİR AVUÇ TOPRAK

Bu yayın

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü
APK Dairesi Başkanlığı
Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Şube Müdürlüğü
tarafından hazırlanmıştır.

Konu ile ilgili sorularınız için;

Tel : 0312 2878100-287810
Faks : 0.312 2878097-2878098
e-mail : topraksu@kgm.gov.tr

Çölleşme, modern bilimin üzerinde durduğu ve dünyada büyük sosyal problemlere kaynaklık eden dünya çapında bir sorundur. Çölleşme sadece çevresel bir sorun da değildir. Aynı zamanda ülkelerin kalkınmasını etkileyen, çözümü için uluslararası işbirliğine ve çölleşmeden etkilenen insanların desteğine de ihtiyaç duyulan bir sorundur.

Bu sorun sadece gelişmekte olan ülkelerin sorunu olmayıp, aynı zamanda gelişmiş ülkelerinde en önemli konulardan biridir. Bu sorunun ana nedenleri, doğal kaynaklar arasındaki karmaşık ilişkiler ve insanların doğal kaynakları kendi yaşamlarını devam ettirmek için olumsuz yönde kullanmaları ile doğrudan doğruya ilgilidir. Özellikle son yıllarda hızlı nüfus artışı ile birlikte, sanayileşme ve hayat standardının yükselmesi sonucu orman ve tarım ürünlerine olan talepte artmıştır. Bunun sonucu olarak ormanlar, meralar ve tarım arazileri, aşın ve plansız kullanımlarla birlikte verimlerini de kaybetmiştir.

Ülkelerin sosyo-ekonomik yapılarına, insan sağlığına ve doğal kaynaklara olumsuz etki yapan ve ciddi önlemler alınmazsa gelecekte etkisini daha da hissettirecek olan bu sorunun çözümünde uluslararası işbirliği sağlamayı amaçlayan Çölleşme İle Mücadele Sözleşmesi (ÇMS), büyük bölümü yarı kurak nitelikteki bölgelere sahip olan ülkemiz için de önem taşımaktadır.

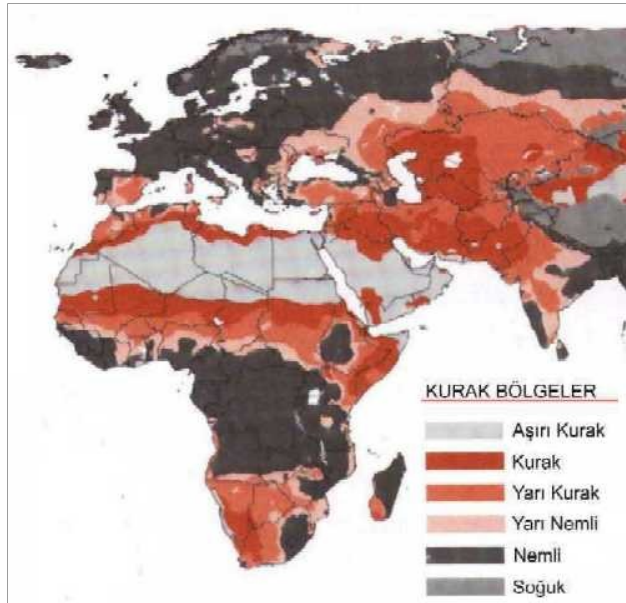

DÜNYADA ve ÜLKEMİZDE ÇÖLLEŞME PROBLEMİ

Çölleşme, iklim koşulları ve insan etkisi nedeniyle kurak ve yarı kurak karasal ekosistemlerin bozulması ve fakirleşmesidir. Bu, bitkisel üretimde azalma, mikro ve makro fauna ve flora çeşitliliği ve biyokütlede arzu edilmeyen değişimler ve hızlanan toprak bozulması şeklinde ekosistemlerde gerçekleşen bozulma sürecidir.

Sadece Afrika veya diğer gelişmekte olan ülkelerde değil, dünyanın bir çok yerinde, iklim koşullarının insanlığın gıda güvenliği, barınma ve geçimini temin için yaptığı faaliyetleri etkilemesine rağmen, insanların doğal kaynakları etkin ve sürdürülebilir olarak kullanma gereğini dikkate almayan eylemleri, kuraklığın etkisini şiddetlendirmektedir. Yaklaşık 100'ün üzerinde ülkede 900 milyon insan çölleşme ve kuraklık probleminin olduğu alanlarda yaşamaktadır. Öte yandan, 2025 yılında çölleşmeden etkilenen nüfusun ikiye katlanacağı belirtilmektedir.

Dünyada sulanabilir tarım alanlarının % 30'u, kuru tarım alanlarının % 47'si ve mera alanlarının % 73'ü herhangi bir derecede çölleşmeden etkilenmektedir. Başka bir anlatımla, 1.5-2.5 milyar ha sulanır tarım arazisi, 3.5-4.0 milyar ha civarındaki kuru tarım arazisi ve 35 milyar hektar civarında mera arazisi arazi degradasyonu nedeniyle tamamen veya kısmen

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1.Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi Ulusal Bilgilendirme Semineri, Çevre Bakanlığı, Çevre Koruma Genel Müdürlüğü, Bitki Koruma ve Erozyonla Mücadele Daire Başkanlığı, ISBN : 975-7347-46-9, Ankara.
- 2.Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi (Metin ve İlkeler), Çevre Bakanlığı, Çevre Koruma Genel Müdürlüğü, Bitki Koruma ve Erozyonla Mücadele Daire Başkanlığı, Ankara.
- 3.Çölleşmeyle Mücadele Anlaşması'nın Özet Metni, Nedir, Niçin Önemlidir ve Farklılıkları Nelerdir, TEMA, TEMA Vakfı Yayınları No: 9, İstanbul.
- 4.European Soil Chart, 1972
- 5.Hizmet Uygulamaları Genel Envanteri, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, APK Dairesi Başkanlığı, 1998
- 6.Programme Activity Report (1995-1998), UNDP, Office to Combat Desertification and Drought (UNSO).
- 7.Problems of Soil Conservation, Council of Europe, Strasbourg, 1988
- 8.Türkiye Genel Toprak Amenajman Planlaması, 1987

Böylesi bütünlükçü bir stratejiyi gerektiren bu yaklaşımın, öncelikle atılması gereken adımlarından birisini yasal düzenlemeler oluşturmaktadır. KORUMA-GELİŞTİRME VE VERİMLİ KULLANMA amaçları, bir yandan bu amaçların somut plana nasıl yansıtılacağını belirleyici temel ilke ve kuralların oluşturulmasını, öte yandan ise kural ve ilkeler doğrultusunda yerine getirilmesi gereken kamu işlevleri ile bireysel ve toplumsal sorumlulukların tanımlanmasını ve bunlara eş düşen yönetsel düzenlemelerin gerçekleştirilmesini gerektirmektedir.

Aşağıda “YASAL DÜZENLEME NİÇİN GEREKLİDİR” sorusuna yanıt niteliği taşıyacak, nesnel gerekçeler sunulmuştur.

•Toprakların KORUNMASI-GELİŞTİRİLMESİ ve VERİMLİ KULLANILMASI amaçları aynı zamanda “üretkenlik-katma değer artışı-kalite gelişimi-kırsal toplumun refahının sağlanması” gibi, EKONOMİK NİTELİKLİ sonuçları da beraberinde üretecektir.

•Bu amaçlar doğrultusunda sağlanacak gelişme, süreç içerisinde “kırsal toplumun çağdaşlık yönünde dönüşmesi, toprak-insan ilişkilerinin dengeli ve insan onuruna yaraşır biçimde değiştirilmesi, toplum yararına kullanım ve mülkiyet düzenlenmesi” gibi TOPLUMSAL ÖZELLİKLİ öngörülere de somut katkıda bulunacaktır.

•Bu amaçlara erişilebilmesi ölçüsünde, “doğal kaynakların toplumun geleceği olduğunu kavrayacak bilincin yaygınlaşması, bu amaçla demokratik örgütlülüğün ve etkinliğinin sağlanması ve kırsal alanın demoratikleşmesi” gibi SİYASAL ÖZLÜ kazanımlara da katkı sağlayacaktır.

üretkenliğini kaybetmektedir. Kısaca, çölleşme dünya nüfusunun yaklaşık 1/6'sını ve dünyanın toplam kara alanının 1/4'ünü etkilemektedir.

Ülkemiz, sahip olduğu iklim koşulları nedeniyle, çölleşmenin şiddetini dünyanın diğer bölgelerine göre daha az hissetmektedir. Ancak, arazilerimizin kabiliyetine göre kullanılmaması ve yanlış tarımsal işlemler, aşırı otlatma, ormanların açılması ve değerli tarım alanlarının tarım dışı amaçlarla kullanımı geleceğimizi tehlikeye atan arazi bozulmalarına sebep olmaktadır. Bu nedenlerle, Türkiye artık kuraklıktan etkilenen ve çölleşme riski taşıyan, topraklarının % 86'sında hafiften çok şiddetliye kadar çeşitli derecelerde erozyonun yaşandığı bir ülke konumundadır.

Günümüz itibarıyla, ülkemizin arazi problemleri ve bu problemlerin yaşandığı alan büyüklükleri aşağıdaki gibidir.

Problem		Alan (ha)
Su erozyonu	66576042	
Rüzgar erozyonu	330000	
Alkalileşme ve tuzlanma		1518749
Hidromorfik topraklar	2775115	
Taşlık ve kayalık problemi		28484331
Tarım dışı kullanım		

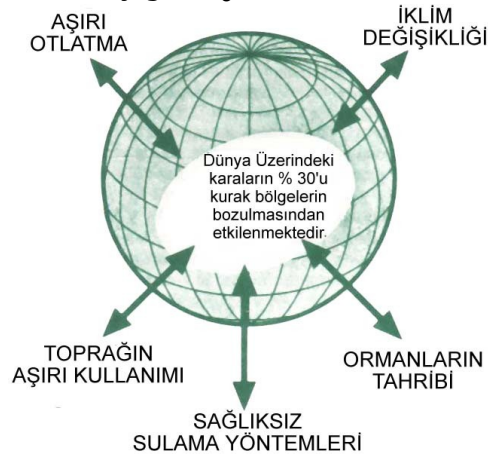
İklim, topoğrafya ve insan faaliyetleri nedeniyle meydana gelen erozyon, yukarıda da görüldüğü gibi ülkemizin en büyük sorunudur. Ülkemizde, erozyonun kategorileri ve dağılımı ise aşağıda verilmiştir. Rüzgar erozyonunun görüldüğü 330000 ha alan çok şiddetli erozyon alanı içerisinde yer almaktadır.

Erozyon Derecesi	Alan (ha)	Açıklama
Hafif	5611892	% 25 üst toprak aşınmış
Orta	15592750	% 25-75 üst toprak aşınmış
Şiddetli	28334938	Üst toprak ve % 25 alt toprak aşınmış
Çok Şiddetli	17366462	Üst toprak ve % 25-75 alt toprak aşınmış

Çölleşmenin Nedenleri ve Sonuçları

Dünya nüfusunun hızla artmasına paralel olarak gıda teminindeki açığın büyümesi çölleşme ve arazi bozulmalarının bir sonucudur. Çölleşme ve buna bağlı olan arazi bozulmalarının nedenleri aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- Fiziksel, biyolojik, politik, sosyal, kültürel ve ekonomik faktörler arasındaki kompleks etkileşimler.
- Ekolojik olarak çok hassas araziler olan kurak ve yarı kurak alanlardaki nüfus artışı ve gıda temini ihtiyacının ekosistemler üzerine yaptıkları büyük baskılar.
- Arazi kullanım projelerinin çoğunun, nüfusun sosyo-ekonomik durumlarını ve doğal kaynakların dinamiklerini ve sürdürülebilirliğini çok az dikkate alan bir anlayışla dizayn edilmesi.
- Doğal kaynakları gerektiği gibi değerlendiremeyen ve yanlış kullanımları cesaretlendiren ekonomik politikalar.

Toplum ve ekonomi için bu ölçüde yaşamsal önem taşıyan toprak, yüz yüze bulunduğu doğal ve yapay sorunlar yumağı nedeniyle, trajik nitelikte bir bozulma ve yok olma sürecine girmiştir. Erozyondan yanlış tarım uygulamalarına, amaç dışı toprak kullanımı talanından toprak, su ve bitki kirlenmesine, çarpık toprak-insan ilişkilerinden hukuki düzenlemelerin kaynaklık ettiği olumsuzluklara kadar, bir dizi sorun, topraklara öncelikle SAHİP ÇIKILMASINI önlenemez bir ULUSAL SORUMLULUK haline getirmiştir.

Üstelik karşı karşıya bulunulan bu sorunların varlığı ve önemi konusunda, ilgili-yetkili karar süreçlerinde yeterli ilgi, duyarlık ve sorumluluk gösterilmediği için, sorun giderek daha da ağırlaşmaktadır. Ülkemizin toprak bakımından çok zengin olmadığı gerçeğine karşın, toprak savurganlığına, toprağa yönelen saldırılara karşı, önleyici nitelikte yasal-yöresel etkinliklerin geliştirilememesi ve yaşananlara seyirci kalınması tavrı, tanımlanan bu olumsuzlukları daha da derinleştirmektedir.

Toplumsal geleceği adına bu sorunlara daha fazla duyarsız kalınmamalıdır, kalınamaz. "ÜRETİLEMİYEN KAYNAK, BİR AVUÇ TOPRAK" anlayışının, toplumun tüm kesimleri ve öncelikle de "karar veren-planlayan-süreci etkileyen" sorumlu kesimler tarafından, paylaşılması, bir canlı bilinç niteliğine dönüşmesi gereklidir. Kalkınma ve gelişme sürecinin tüm aşamalarında bu bilincin canlı tutulması, bu kaygının sorumlulukla yaygınlaştırılması, toplumun ve ekonomimizin sağlıklı geleceği bakımından zorunludur.

İnsanın yeryüzünde var oluşuyla birlikte emek ve sermaye gibi ekonomik ilginin merkezine oturan toprak, gelişen teknolojiyle birlikte ekolojik ve toplumsal boyutlarıyla da önem kazanmıştır. Dünya ölçeğinde yaygınlaşan ve giderek geçerlilik kazanan SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ilkesi, toplumsal, ekonomik ve siyasal tüm gelişme-kalkınma yaklaşımlarının, bu temelde yönlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Kalkınmanın maddi temelini oluşturan ve başta toprak, su, hava ve canlılar topluluğu olmak üzere, tüm doğal üretim kaynak ve olanaklarıyla, tüm çevresel değerlerin öncelikle KORUNMASI ve daha sonra GELİŞTİRİLEREK VERİMLİ KULLANILMASI ise bu ilkesel yaklaşımın “yönlendirici ve belirleyici” bir ön koşulu niteliğini kazanmış bulunmaktadır.

Özetlenerek tanımlanmaya çalışılan bu yaklaşım, kuşkusuz, karşılıklı olarak birbirini etkileyen bu kaynak ve değerler bütününün, ortaklaşa kavranmasını gerektirmektedir. Ne var ki, “DOĞAL DENGİYİ” gözetken bütüncül yaklaşımın gerektirdiği bu stratejinin, tümünden, eş zamanlı ve eş etkili bir süreçle yaşama getirilmesi, oldukça güçtür. Bu nedenle, kimi kaynaklar özelinde öncelik seçimlerinin yapılması, kaçınılmaz görünmektedir.

Bu öncelik kapsamında ele alınması gereken ilk kaynak topraktır. “Üretilmesi ve yenilenmesinin olanaksızlığı, üretimin gerçekleştirildiği ilk kaynak olması ve olumsuz kullanımları güdüleyici özel mülkiyete konu oluşturması” gibi özellikleri ve giderek hızlanan ve yaygınlaşan bozulma ve yok olma süreci toprağın diğer kaynaklar karşısında, daha duyarlı bir anlayışla ele alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Ekonominin gelişmesi ve toplumun refahının sağlanması gereği ile toprağın korunması, yapısal verimliliğin sağlanması ve amaca uygun rasyonel kullanımı arasında, açık ve doğrusal ilişki bulunmaktadır. Toplumun gıda güvenliğinin sağlanması, sanayi ve dış ticaretin girdi ve mal gereksiniminin karşılanması işlevleri öncelikle toprağın KORUNMASI ve VERİMLİ KILINMASI'na bağlıdır.

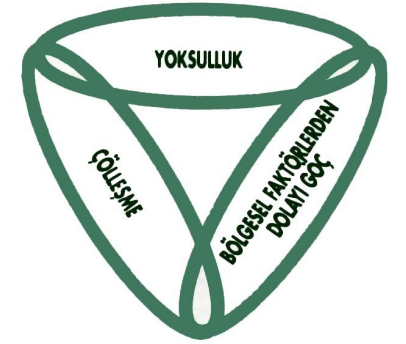

Bu nedenlerle oluşan ve şiddeti gün geçtikçe artan çölleşme aşağıdaki sosyal ve ekonomik sonuçlara sebep olmaktadır.

Aşırı nüfus baskıları ve uygun olmayan kaynak kullanımı; arazinin bozulmasına, üretkenliğin azalmasına, gıda temininin güvence altına alınamamasına ve gıdaların sağlıklılık özelliklerinin azalmasına, yoksulluğun artışına ve büyük boyutlu göç için baskının artmasına neden olur.

Çölleşme ve arazi bozulması; bölgesel ve global enerji dengesini etkilemekte, karbon fiksasyonunu ve depolamasını düşürmekte ve karbon salımını arttırmaktadır.

Arazi bozulması; sediment kirliliği, tuzlanma ve genel çevresel bozulma yoluyla verimliliğin kaybına ve sulak ekosistemlerin bozulmasına, kuru tarım sistemlerinde gen ve tür çeşitliliğinin kaybına sebep olur.

ÇÖLLEŞME İLE MÜCADELE SÖZLEŞMESİNİN GELİŞİMİ

Çölleşme, son yılların en önemli ve üzerinde tartışılan küresel çevre sorunlarından birini oluşturmaya rağmen, son zamanlarda meydana gelmiş bir süreç değildir. Çölleşme 1000 yılı aşkın bir süredir bazen yavaş bazen de hızlı bir süreç geçirmektedir. Her sene toprağın üst tabakasının 24 milyar tonunun kaybedildiği belirtilmektedir. Son yıllarda olay gittikçe kötüleşmekte ve kriz haline dönüşmektedir.

Çölleşme probleminin ortaya çıkması sonucunda, soruna dünya ölçeğinde çözüm arama girişimleri aşağıdaki aşamalarla devam etmiştir.

- 1972 Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansı (Stockholm)
- 1973 Birleşmiş Milletler Sahel Ofisinin (UNSO) kurulması
- 1977 BM Çölleşme ve Eylem Planı Konferansı
- 1992 BM Çevre ve Kalkınma Konferansı (Rio)
- 1992 Kabul Edilen Çölleşme Sözleşmesinin Detaylandırılması
- 1993 ÇMS için Hükümetler Arası Müzakere Komitesi (Nairobi)
- 1994 Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi'nin Benimsenmesi (Paris)
- 1995 Global amaç için UNDP ve UNSO'nun çalışması
- 1996 Sözleşmenin Yürürlüğe Girmesi (26 Aralık)

- 1997 Birinci Taraflar Toplantısı (Roma-İtalya)
- 1998 Türkiye'nin Sözleşmeye Taraf Olması
- 1998 Ulusal Bilgilendirme Semineri (20-22 Mayıs, İzmir)
- 1998 İkinci Taraflar Konferansı (Dakar-Senegal)

Çölleşme kavramına, 1972 de Stockholm'de yapılan Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansı'nda ağırlıklı olarak değinilmiştir. Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Konferansı ise ilk olarak 1977 yılında Kenya'nın başkenti Nairobi'de toplanmış ve çölleşme ile kuraklıkla mücadele konusu dünya kamuoyunun gündemine girmiştir.

Bu tarihten sonraki çeşitli çalışmaların ardından, Çölleşme ile mücadele ve kuraklığın etkisinin azaltılması konusu, 3-14 Haziran 1992 tarihleri arasında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı-Rio Zirvesine taşınmıştır. Bu zirvede alınan kararlar çerçevesinde BM Genel Kurulu'nun 22 Aralık 1992 tarihinde aldığı 47/188 sayılı kararı ile, çölleşme ile mücadele konusunda bir uluslararası sözleşme hazırlanması için "Hükümetlerarası Müzakere Komitesi" kurulması kararlaştırılmıştır. Adı geçen komite, o tarihten itibaren çalışmalarına başlamış ve Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi 14-15 Ekim 1994 tarihinde üye ülkelerin imzasına açılmış, Türkiye adına dönemin Çevre Bakanı tarafından aynı tarihte imzalanmıştır. Yürürlük maddesi uyarınca, 50 ülke tarafından onaylanmasını takip eden 90. Gün olan 26 Aralık 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Sözleşme, 21 Kasım 1996 tarihinde TBMM Çevre Komisyonu'ndan geçerek, TBMM'de 11 Şubat 1998 tarih ve 4340 sayılı yasa ile kabul edilmiş ve 14 Şubat 1998 tarih ve 23258 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Daha sonra onay işlemi Sekreteryaya bildirilmiş ve Türkiye 31 Ağustos 1998 tarihinden itibaren sözleşmeye resmen taraf olmuştur.

Sözleşme bugüne kadar 144 ülke tarafından onaylanmıştır. Sözleşmeye taraf olan bazı ülkeler Çölleşme ile Mücadele Ulusal Eylem Programlarını hazırlamışlardır.

Ayrıca, Sözleşmenin I. Taraflar Konferansı 29 Eylül-10 Ekim 1997 tarihlerinde Roma'da, II. Taraflar Konferansı ise 30 Kasım-11 Aralık 1998 tarihleri arasında Dakar'da yapılmıştır.

derecede sorumlu, havza bazında örgütlenmiş bir kamusal kurumun oluşturulması öncelikle düşünülmelidir.

•Kırsal alanda üretici örgütlenmesi ekonomik işletme büyüklüklerinin oluşturulması teşvik edilmeli, kullanıcıların toprak koruma projelerine karar mekanizmasından başlayarak emek, finans ve fikişsel katkıları sağlanmalıdır. Toprak muhafaza sorununu sadece fiziki yatırımlar yapılarak çözmeye çalışmak mümkün değildir. Teknik çalışmalar ve yatırımlar yanında toplum her seviyede eğitilmeli özellikle araziye kullananlar, yöneticiler ve eğitimcilerin işbirliği ile toplumsal katılım sağlanmalıdır.

•Refahın yaygınlaştırılması ve dengeli kalkınmanın gerçekleşmesi için kırsal alanın günün şartları dikkate alınarak fiziki ve ekonomik planlaması zorunludur.

Doğal kaynaklar, verimlilik ve üretim artışı, pazarlama ve bölüşümde denge ve adalet kalkınmanın temel unsurlarıdır. Kalkınmayı gerçekleştirirken bu unsurların en iyi şekilde değerlendirilmesi gerekir.

•Kentlerde de önemli sorunların kaynağı olan kırsal kesimden sağlıksız bir şekilde cereyan eden göçün önlenmesi ve yerinde kalkınmanın gerçekleşmesi, tarım dışı değişik uğraşların desteklenen kırsal alanda yaygınlaşmasına bağlıdır. Bu aynı zamanda tarımında gelişmesine yardımcı olacaktır.

•Hizmetler sektörü kırsal alanda büyük bir potansiyele sahiptir. Eğitim ve kültürel gelişme imkanlarının artırılması; turizm ve doğanın korunması yatırımlarının desteklenmesi; kırsal ekonominin rekabet şansını artıracak ulaşım, iletişim, çağdaş enerji kullanım imkanlarının geliştirilmesi, sağlıklı içme ve kullanma suyu şebekelerinin kurulması ile çağdaş eğitim ve sağlık imkanlarını veren birimlerin oluşturulması kırsal kalkınmayı hızlı bir şekilde gerçekleştirecektir.

•Sanayi ve hizmetler sektörü kırsal alanda desteklenirken kırsal ekonominin ana unsuru olan tarımsal alt yapının düzenlenmesi, arazi kullanım planlarının yapılması ekonomik işletme ve parsel büyüklüklerinin oluşturulması, kırsal nüfusu rahatlatarak, ekonomik üretimi ve kırsal kalkınmanın ivmesini artıracaktır.

•Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında öngörüldüğü gibi Genel Müdürlüğümüz sorumluluğunda "Toprak Yasasının Çıkarılması" çalışmaları tamamlanarak kurum ve kuruluşların görüşlerine sunulmuştur. Çölleşme İle Mücadele Sözleşmesi uygulamalarında ülkemiz açısından önemli boşlukları da dolduracak olan bu yasanın çıkarılma gerekçesi geniş olarak aşağıda yer almaktadır.

Çölleşmenin etkilerinin en aza indirilmesi için, Eylem Programı'nın hazırlanmasında ve uygulamaya konulmasında, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından duyarlı olunması gereken konular ve uygulanması gerekli tedbirler başlıklar halinde şöyle sıralanabilir.

- Etkili bir arazi kullanım planlaması ve yönetimi, iyi bir muhafaza ve gelişme politikasının hazırlanması için farklı toprak tiplerinin karakteristikleri onların yetenekleri ve dağılımı bilinmelidir. Bu nedenle ülkenin detaylı toprak envanteri çıkarılarak bilgisayar ortamında veri tabanı oluşturulmalıdır.

- Oluşturulacak bu veri tabanından yararlanılarak arazi kullanım planlamaları yapılmalıdır. Arazi kullanım planlamaları doğal kaynakların korunması, geliştirilmesi ve daha verimli kullanılmasını sağlayacağı gibi altyapı yatırımları isabetle seçilerek kaynak israfının önüne geçecektir.

- Tarım ve ormancılıkta makinaların ve modern tekniklerin tahripkar kullanımı toprağın fiziksel, kimyasal ve biyolojik karakterlerini değiştirerek doğal dengesini bozabilir. Organik madde yanlış kültürel faaliyetler sonucu yok edildiğinde toprak yapısı bozulur, bunun sonucu olarak erozyona karşı dayanıklılığı azalır ve verimliliği düşer. Tarımsal faaliyetlerde toprak özelliklerini bozmayan toprak işleme, sulama ve hasat yöntemleri seçilmelidir.

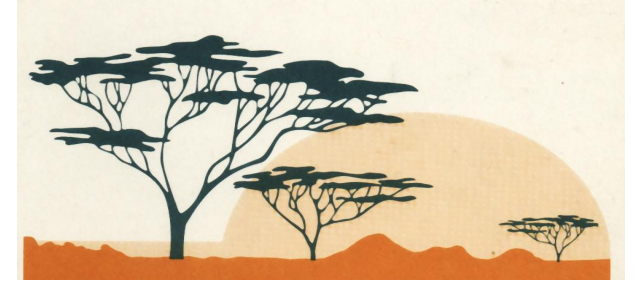
- Yurdumuzda öncelikle tarımsal potansiyeli yüksek büyük ovalar yanlış tarımsal kullanımdan kaynaklanan bozulmaların ve tarım dışı kullanımların önlenmesi için özel koruma altına alınmalı, diğer tarım arazileri de buralarda uygulanan toprak koruma ile ilgili usul ve esaslar örnek alınarak değerlendirilmelidir. Araştırma Enstitüleri tarafından gerçekleştirilen 20 büyük ovaya ait sulama rehberlerine uygun işlemler yapılmalıdır.

- Ağaçlandırma, toprak koruma için önerilecek en iyi işlemlerin başında gelir. İklim, toprak ve topoğrafik yapısı nedeniyle erozyona karşı hassas olan alanlar özel koruma altına alınmalı, doğal örtünün gelişimi için yapılacak çalışmalar ve ağaçlandırma dışındaki faaliyetler yasaklanmalıdır.

- Sanayi ve evsel atıklar, kimyasal gübreler ve tarım ilaçları toprakta birikerek toprağa ve su kaynaklarına zarar vermektedir. Topraktaki zararlı değişimler genellikle başlangıçta fark edilmezler, çoğunlukla zararları sonradan görülen yan etkiler şeklinde ortaya çıkar, kısa zamanda doğrudan ağır ve muhtemelen geriye dönüşü olmayan kayıplara neden olurlar. Bunun için zararlı atıklar kontrol altında bulundurulmalıdır.

- Bilimsel araştırmalar, herhangi bir yanlış toprak kullanımı sorununu önlemenin temelidir. Toprak problemlerinin kaynağı ve çözümü karmaşık olduğundan araştırmalar bu çalışmaların merkezini oluşturmalıdır.

- Mahalli, bölgesel ve ulusal otoriteler toprak kaynaklarının amacına uygun planlanarak kullanımı için gerekli yasal ve idari tedbirleri almalıdır. Toprak muhafaza, arazi kullanımı ve tarımsal altyapının düzenlenmesinden birinci

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇÖLLEŞME İLE MÜCADELE SÖZLEŞMESİ

GEREKÇE

Bu sözleşmenin tarafları,

Çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletme çabalarının merkezinde etkilenen veya tehdit altında olan alanlardaki insanların olduğunu doğruluyarak,

Devletler ve uluslararası örgütler de dahil olmak üzere uluslararası topluluğun çölleşme ve kuraklığın olumsuz etkileri konusundaki acil duyarlılığını yansıtarak,

Kurak, yarı-kurak ve az yağışlı alanlar toplamının, yeryüzündeki arazi yüzölçümünün büyük bir oranını oluşturduğunu ve bu alanların da dünya nüfusunun büyük bir kesiminin yaşam çevresi ve geçim kaynağı olduğunu bilerek,

Çölleşme ve kuraklık sorunlarının küresel bir nitelik taşıdığını, dünyanın bütün bölgelerini etkilediğini ve çölleşmeyle mücadele ve/veya kuraklığın etkilerini hafifletmek için uluslararası topluluğun ortak eyleminin gerektiğini kabul ederek,

Ciddi kuraklık ve/veya çölleşme sorunlarına maruz ülkeler arasında, başta en az gelişmiş ülkeler olmak üzere gelişmekte olan ülkelerin ağırlıkla yer aldığını ve bu olguların özellikle Afrika'daki trajik sonuçlarını dikkate alarak,

Çölleşmenin fiziksel, biyolojik, politik, sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerin karmaşık etkileşimleri sonucunda ortaya çıktığını da dikkate alarak,

Etkilenen ülkelerin çölleşme ile yeterince mücadele kabiliyetinin ticaretten ve uluslararası ekonomik ilişkilerin ilgili yönlerinden etkilenmesini göz önüne alarak,

Sürdürülebilir ekonomik büyüme, sosyal gelişme ve yoksulluğun ortadan kaldırılmasının, özellikle Afrika'da, etkilenen gelişmekte olan ülkelerin önceliklerini oluşturduğunun ve bunu sürdürülebilirlik hedeflerini karşılamının temel koşulu olduğunun bilincinde olarak,

Çölleşme ve kuraklığın, yoksulluk, kötü sağlık ve beslenme koşulları, gıda güvencesinden yoksunluk gibi önemli sosyal sorunlarla ve göç, zorunlu göç ve demografik dinamiklerden kaynaklanan sorunlarla etkileşimleri sonucunda sürdürülebilir kalkınmayı etkilediğini akılda tutarak,

Devletlerin ve uluslararası örgütlerin çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletme konusundaki ve özellikle de 1977 yılında düzenlenen Birleşmiş Milletler Çölleşme Konferansında kabul edilen Çölleşmeyle Mücadele Eylem Planına ilişkin uygulamalardaki geçmiş çaba ve deneyimlerin önemini takdir ederek,

Geçmişteki tüm çabalara karşın, çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletme konusunda istenilen ilerlemenin sağlanamamış olduğunu ve sürdürülebilir kalkınma kapsamında her düzeyde yeni ve daha etkin bir yaklaşım gerektiğini idrak ederek,

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansında alınan ve çölleşmeyle mücadelede bir temel oluşturan kararların (özellikle Gündem 21 ve onun 12. Bölümü) geçerliliğini ve uygunluğunu kabul ederek, Gelişmiş ülkelerin Gündem 21'in 33. Bölümünün 13. Paragrafında mevcut taahhütlerini bunun ışığında teyit ederek,

47/188 sayılı Genel Kurul Kararını ve özellikle bu kararda Afrika için öngörülen önceliği, çölleşme ve kuraklık konusunda ilgili tüm diğer Birleşmiş Milletler karar ve programlarını ve gerek Afrika ülkelerinin gerekse diğer bölgelerdeki ülkelerin ilgili deklarasyonlarını hatırlayarak,

Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve uluslararası hukuk prensipleri çerçevesinde, Devletlerin sahip oldukları kaynakları kendi çevre ve kalkınma politikaları doğrultusunda egemen olarak kullanma hakları bulunduğunu ve kendi yetki ve kontrol sınırları dahilindeki faaliyetlerinin diğer Devletlerde ve ulusal yetki sınırlarının dışındaki alanlarda çevreye zarar vermemesini sağlama sorumlulukları bulunduğunu, 2 numaralı ilkesinde belirten Çevre ve Kalkınma konulu Rio Deklarasyonunu teyit ederek,

Çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletmekte uluslararası işbirliği ve ortaklıkların önemini ve gerekliliğini de kabul ederek,

Başta Afrika ülkeleri olmak üzere gelişmekte olan ülkelere, eksiklikleri halinde bu sözleşme çerçevesindeki yükümlülüklerini tam olarak yerine getirmelerini güçleştirecek olan ve yeni ve ek fonlar da dahil olmak üzere hatırı sayılır mali kaynakları ve teknolojiye erişimi de içeren etkin araçlar sağlanmasının önemini de ayrıca kabul ederek,

bu sorunu müzminleştirmektedir. Sağlık hizmetlerinde de benzer sorunlar karşımıza çıkar, özellikle personel ve ekipman yetersizliği kırsal alanda temel sağlık hizmetlerini sınırlandıran en önemli faktördür.

Bugün yurdumuzda ulaşımı olmayan yerleşim birimi bulunmamakla birlikte yeterli olduğu söylenemez. Yaklaşık 320000 km köy yolu ağı ile 75444 adet yerleşim ünitesine ulaşım sağlanmaktadır, geri kalan 6171 adet köye de Devlet il yolları ağı ile ulaşılmaktadır. Yol standartlarının kullanım kapasitesiyle orantılı olmaması bazı yerlerde ihtiyacı karşılamada zorluklara neden olurken bazı yerlerde ihtiyaçtan fazla olup kaynak israfına neden olmaktadır.

Kırsal alanda 1998 yılı Ocak ayı itibariyle içmesuyu bulunan ünite % 70, yetersiz suyu bulunan ünite % 13 ve sağlıklı suyu bulunmayan ünite % 17 'dir.

ÇÖLLEŞME İLE MÜCADELE SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA KHGM TARAFINDAN YAPILMASI GEREKLİ ÇALIŞMALAR

Ülkelerin sosyo-ekonomik yapılarına, insan sağlığına ve doğal kaynaklara olumsuz etki yapan ve ciddi tedbirler alınmazsa gelecekte etkisini daha da hissettirecek olan çölleşme ve kuraklık probleminin çözümünde uluslararası işbirliği sağlamayı amaçlayan bu sözleşme ülkemiz içinde önem taşımaktadır.

Ülkemizin de taraf olduğu sözleşmenin gerekçeleri, amaçları, ilkeleri ve yükümlülükleri incelendiğinde, sözleşme kapsamında yapılması öngörülen bir çok faaliyetin Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü çalışma alanı içerisinde yer aldığı görülmektedir.

Ülkemiz, sözleşmeye bağlı olarak hazırlamak yükümlülüğünde olduğu Ulusal Eylem Programını, bazı çalışmalar yapılmasına rağmen, henüz hazırlamamıştır. Eylem Programının bir an önce tamamlanması ve bu konuda gerek mevcut, gerekse çalışma sırasında elde edeceği deneyimleri diğer ülkelerle paylaşması ülkemizin yararına olacaktır.

Yurdumuz orman varlığı yönünden de zengin sayılmaz. İklim ve toprak özellikleri yanında insan faaliyetlerinin etkisi ile belli bölgelerde yoğunlaşmış, homojen bir dağılım göstermeyen yaklaşık 23 milyon ha alana yayılmış orman varlığımız mevcuttur.

Geleceğe yönelik kırsal alan planlamasında arazi kullanımında gerekli değişiklikler aşağıdaki şekilde önerilmektedir.

Arazi Kullanımı	Mevcut Alan (1000 ha)	Değişiklik (1000 ha)	Arzulanan Alan (1000 ha)
Kuru Tarım	22607	- 4253	18354
Sulu Tarım	4000	+ 4500	8500
Bağ-Bahçe	1059	+ 500	1559
Özel Ürün	1042	+ 500	1542
Çayır	644	-	644
Mer'a	21102	+ 1130	22232
Orman	15135	+ 6389	21524
Maki-Funda	8833	- 4166	4167

Türk tarımının en önemli sorunlarından birisi de tarımsal işletmelerin ve parsel büyüklüklerinin giderek küçülmesidir. Yaklaşık olarak 4100000 tarım işletmesinin % 5'i, 20 ha 'dan fazla araziye sahiptir. % 80 işletme 20 ha 'dan az ve toplam % 2.5 işletmede ise arazi sahibi olmayıp kiracılık veya yarıcılıkla tarım yapmaktadır.

1952 de 2.5 milyon olan işletme sayısı 1980 lerde 3.5 milyona ulaşmış ve 1990 larda 4 milyonu aşmıştır. Aynı dönemde parsel sayısı 15.7 milyondan 23 milyona ulaşmış mevcut yasal boşluklar nedeniyle parseller küçülmeye devam etmektedir. Bunun sonucu olarakta tarımsal işletmeler ekonomik olmaktan çıkmakta, toprakların aşırı kullanımı sonucu bozulması veya erozyonla kaybı giderek artmaktadır.

Doğal kaynakların geliştirilmesine yönelik eksiklikler ve halen ülke nüfusunun büyük bir kısmının kırsal alanda yaşaması dışında, kırsal alanda önemli ekonomik ve sosyal alt yapı problemleri mevcuttur.

Yol, su, elektrik, sağlık ve eğitim gibi temel sosyal amaçlı hizmetlerle birlikte, tarım dışında insanın geçimini temin edeceği üretime yönelik ekonomik alt yapının düzenlenmesindeki yetersizlikler başlıca sorunları teşkil etmektedir.

Bugün kırsal kesimdeki okur yazar oranı yurt ortalaması ile kıyaslandığında çok düşük olduğu görülür. Gerek okul sayısı gerekse personel, araç ve gereç yönünden nitelik ve sayının yetersizliği, bazı geleneksel yaklaşımlar ve ekonomik yetersizlikle rle birleşince kırsal alandaki

Çölleşme ve kuraklığın Orta Asya ve Kafkas ülkeleri üzerindeki etkisi hakkında endişelerini belirterek,

Özellikle gelişmekte olan ülkelerin kırsal kesimlerindeki çölleşme ve/veya kuraklıktan etkilenen bölgelerde kadınların oynadığı önemli rolü ve çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletme programlarının her düzeyinde gerek kadın gerekse erkeklerin tam katılımını sağlamanın önemini vurgulayarak,

Çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletme programlarında sivil toplum kuruluşlarının ve önemli diğer grupların özel rolünü vurgulayarak, Uluslararası ve ulusal toplulukların karşı karşıya oldukları küresel ölçekteki diğer çevre sorunları ile çölleşme arasındaki ilişkiyi akılda tutarak,

Çölleşmeyle mücadelenin Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve diğer ilgili çevre sözleşmelerinin hedeflerinin gerçekleştirilmesine sağlayabileceği katkıları da akılda tutarak,

Çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletme stratejilerinin, sağlam sistematik gözlemlere ve derin bilimsel bilgilere dayandırıldıkları ve sürekli değerlendirmeye tabi tutuldukları taktirde en etkin olacaklarına inanarak,

Ulusal plan ve önceliklerin uygulanmasını kolaylaştırmak için, uluslararası işbirliğinin etkinlik ve koordinasyonunun iyileştirilmesine acil ihtiyaç duyulduğunu kabul ederek,

Şimdiki ve gelecekteki kuşaklar yararına çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletmek için gereken eylemlere girişilmesinde kararlı olarak,

sözleşme metninde yer alan hususları kararlaştırmışlardır.

TANIMLAR

Bu sözleşmenin amaçları açısından;

Çölleşme, kurak, yarı-kurak ve az yağışlı alanlarda, iklim değişiklikleri ve insan faaliyetleri de dahil olmak üzere çeşitli faktörlerden kaynaklanan toprak bozulmasını ifade eder.

Çölleşmeyle Mücadele, kurak, yarı-kurak ve az yağışlı alanlarda sürdürülebilir kalkınma için arazinin entegre olarak geliştirilmesinin bir parçası olan ve arazi bozulmasını önlemeye ve/veya azaltmaya, kısmen bozulmuş arazinin rehabilitasyonuna, çölleşmiş arazinin geri kazanılmasına yönelik faaliyetleri içerir.

Kuraklık, yağışların kaydedilen normal düzeylerin önemli ölçüde altına düşmesi sonucu arazi ve kaynak üretim sistemlerini olumsuz olarak etkileyen ve ciddi hidrolojik dengesizliklere yol açan doğal olayı ifade eder.

Kuraklığın etkilerini hafifletme, çölleşmeyle mücadeleyle ilgili olarak toplumun ve doğal sistemlerin kuraklığa karşı hassasiyetlerini azaltmak için kuraklığın önceden tahminine ilişkin faaliyetleri içerir.

Arazi, toprak, bitki örtüsü ve diğer canlıları kapsayan biyo-üretken karasal sistemi ve sistem içinde işleyen ekolojik ve hidrolojik işlemleri ifade eder.

Arazi bozulması, rüzgar ve/veya suyun etkisiyle oluşan toprak erozyonu, toprağın fiziksel, kimyasal ve biyolojik veya ekonomik özelliklerinin bozulması, bitki örtüsünün uzun süreli kaybı gibi insan faaliyetlerinden ve yaşam

Kırsal alanlar için kalkınma planlamaları yapılırken ekonomik ve toplumsal boyutlar birlikte ele alınarak değerlendirme yapılmalıdır. Bir ülkede kırsal kalkınmanın hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi o ülkenin genelde tarihi gelişme süreci, sosyo- ekonomik ve jeopolitik yapısıyla beraber kültürel iç dinamikleriyle de yakından ilgilidir.

Hızla gelişen teknolojinin nimetlerinden en son yararlanabilen kesim olması, geleneksel üretim araçlarının değiştirilmesinin zor oluşu ve daha çok tarıma dayalı ekonomik yapısı nedeniyle arz-talep elastikiyetinin olumsuz etkileri kırsal alanda kalkınmayı sınırlandıran başlıca unsurlardır. Özellikle kalkınmışlık ölçüsü olarak kabul edilen düşük talep elastikiyeti gelişmiş ülkelerde bile tarım gelirinde düşüşe neden olmaya devam etmektedir.

Tarıma dayalı ekonomik yapısı nedeniyle ekonomik dengesizlikler kırsal kesimin sürekli aleyhine olmak üzere büyük gelir farklılıkları doğurmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak kırsal alan cazibesini yitirmekte ve sağlıksız göç olgusu meydana gelmektedir.

Kalkınma planları yapılırken özellikle ekonomik farklılıkları giderici, milli gelirin dengeli bölüşümü esas alınmaktadır. Kırsal alanda ekonomik faaliyetin artırılıp, doğal ve kültürel varlığın korunarak yerinde kalkınmanın gerçekleştirilmesi kırsal kesimin; küresel ekonomi ve öncelikle milli ekonominin bütün sektörleriyle entegre edilmesiyle olur. Bunun içinde alt yapı düzenlemeleri ve çağdaş teknolojilerin kırsal alanda en ileri düzeyde kullanımını sağlayarak sanayi ve hizmetler sektörünü kırsal ekonominin önemli bir parçası haline getirmek öncelikle ele alınması gereken hedef olmalıdır.

Türkiye'de Kırsal Yapı ve Sorunları

Ülkemizde kırsal alan yerleşim yapısını geri kalmış bölgelerde bulunan il, ilçe, belde, köy, mezra, kom, oba ve mahalle gibi birimler oluşturur. 1998 yılı itibarıyla köy ve bağlı birimlerinin sayısı 83911 olup bu birimlerde toplam 23157842 insan yaşamaktadır. 1927 yılında kırsal alanda yaşayan nüfus toplam nüfusun % 75'ini oluştururken 1970 yılında % 65'e 1980 yılında % 56.1'e 1990 yılında % 41'e düşmüştür. Kırsal alanda ailelerin büyük bir bölümü geçimini tarımdan sağlamaktadır. Yurdumuzda ekili-dikili alanlar 1940 yılında 14.8 milyon ha iken 1990 yılında 28 milyon ha 'a yükselmiştir.

Yurdumuzda mera olarak kullanılan arazi miktarı yaklaşık 21.5 milyon ha 'dır. Bu miktarın çok önemli bir kısmı da plansız ve aşırı kullanım sonucu özelliğini yitirmiş ve fonksiyonlarını yerine getirememektedir. Yurdumuzda yetiştirilen hayvan sayısı 1940 yılında 56.4 milyon baş iken 1962 yılında 71 milyona çıkmış, 1991 yılında 65.2 milyona gerilemiştir. Bu gerilemenin nedenleri içerisinde mera alanlarının zayıflatılması önemli bir yer tutmaktadır.

çalışma başlatılarak il ve ilçe bazında "Türkiye Arazi Varlığı Envanteri ve Toprak Haritası" hazırlanmıştır.

Genel Müdürlüğümüz toprak koruma, sulama, toplulaştırma, kırsal iskan alanlarının düzenlenmesi, taş toplama, drenaj, çorak toprakların ıslahı gibi tarımsal geliştirme hizmetlerini yürütmektedir.

Toprak korumada önemli bir yeri olan yağışların ve sel sularının zararlarını önleyici ve depolayıcı sulama veya hayvan içmesuyu temini amaçlı göletleri, toprak ve su dengesinin kurulması ve korunmasını sağlayıcı diğer tesisleri (seki, teras, riparleme, doğal örtünün geliştirilmesi, vb.) yapmakta veya yaptırmaktadır.

Genel Müdürlüğümüzün 1.1.1998 tarihi itibarıyla toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesine yönelik çalışmaları şöyledir.

Faaliyet

	Alan (ha)	
Sulama	1210255	
Toprak koruma		
362603		
Tarla içi geliştirme		
892598		
Drenaj ve toprak ıslahı		322114
Toplulaştırma		
255840		
Kredi	(adet)	
	520180	
Sulama Göleti (adet)		
523		
HİS Göleti (adet)		2253

Yukarıda belirtildiği üzere; Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü 1998 yılı sonu itibarı ile 362603 ha alana toprak muhafaza hizmeti götürmüştür. Bu hızla erozyon sorununun çözümü mümkün görülmemektedir. Çünkü erozyon hızı onu önleme için ayrılan kaynaklar ve yapılan faaliyetlerden çok daha büyüktür.

KIRSAL ALAN PLANLAMASI ve KIRSAL KALKINMA

Kent sayılan yerler dışında kalan kesimlerin kırsal alan olarak düşünülmesi bugün kabul görmemektedir. Sadece coğrafi konumu veya nüfusla ilgili parametrelerden çıkarılan sonuçlara dayanılarak kırsal alanı tanımlamak da doğru değildir.²⁶

Bir ülkede belli bir vörenin kırsal nitelikte oluşu daha çok

biçimlerinden kaynaklanan işlemler de dahil olmak üzere bir işlemin veya işlemler bileşiminin veya arazi kullanımının neden olduğu, yağmurla beslenen ekili alanlarda, sulama yapılan ekili alanlarda veya otlak, mera, orman ve ağaçlık alanlarda biyolojik ve ekonomik verim ve çeşitlilik azalmasını ve kaybını ifade eder.

Kurak, yan-kurak ve yan nemli alanlar, kutup ve kutup-altı bölgelerinin dışında kalan ve yıllık yağış miktarının evapotranspirasyon potansiyeline oranı 0.05 ile 0.65 arasında olan alanları ifade eder.

Etkilenen alanlar, çölleşmeden etkilenen veya çölleşme tehdidi altında bulunan kurak, yarı-kurak ve/veya yarı nemli olan alanları ifade eder.

Etkilenen ülkeler, topraklarının bir kısmı veya tümü etkilenen alanlardan oluşan ülkeleri eder.

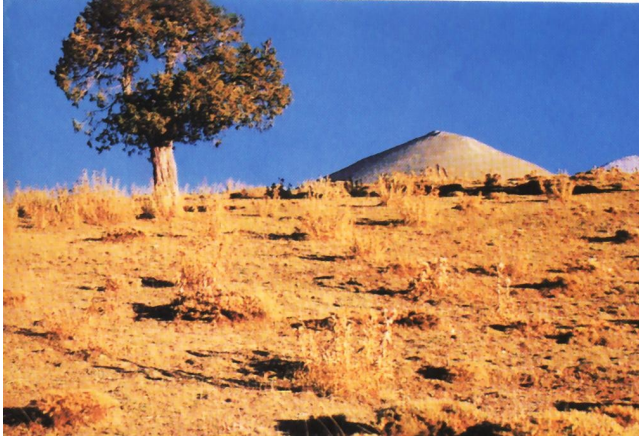
Bölgesel ekonomik entegrasyon örgütü, belli bir bölgedeki bağımsız Devletler tarafından oluşturulan ve bu sözleşme ile düzenlenen konularda yetkili olan ve kendi usulleri uyarınca bu sözleşmeyi imzalamaya, onaylamaya, kabul etmeye ve uygun görmeye veya sözleşmeye katılmaya yetkilendirilmiş olan örgütü ifade eder.

Gelişmiş ülke taraflar, gelişmiş ülke tarafları ve gelişmiş ülkelerce oluşturulan bölgesel ekonomik entegrasyon örgütlerini ifade eder.

AMAÇLAR

Bu sözleşmenin amacı, etkilenen ülkelerde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına katkıda bulunmak üzere Gündem 21 ile uyumlu entegre bir yaklaşım çerçevesinde uluslararası işbirliği ve ortaklık düzenlemeleri ile desteklenen her düzeyde etkin eylemler yoluyla, özellikle Afrika'da olmak üzere ciddi kuraklık ve/veya çölleşmeye maruz ülkelerde, çölleşmeyle mücadele etmek ve kuraklığın etkilerini hafifletmektir.

Bu amaca ulaşmak için, etkilenen alanlarda, aynı anda hem arazinin verimliliğini iyileştirerek, hem de arazi ve su kaynaklarının rehabilitasyonunu, korunmasını ve sürdürülebilir yönetimini sağlayarak özellikle yerel topluluklar düzeyinde yaşam koşullarının iyileştirilmesi üzerinde odaklaşan uzun dönemli stratejilerin uygulanması gerekecektir.

İLKELER

Bu sözleşmenin amacının gerçekleştirilmesi ve hükümlerinin uygulanmasında tarafları, diğer hususların yanı sıra, aşağıdaki ilkeler yönlendirecektir.

Taraflar, çölleşmeyle mücadele ve/veya kuraklığın etkilerini hafifletme programlarının tasarlanmasında ve uygulanmasında kararlara halkın ve yerel toplulukların katılımını sağlamalı, ulusal ve yerel düzeylerdeki eylemleri kolaylaştırmak üzere daha üst düzeylerde yapabilir kılan bir ortamın yaratılmasına çalışmalıdırlar.

Taraflar, uluslararası bir dayanışma ve ortaklık ruhu içinde alt-bölge ve bölge düzeylerinde ve uluslararası düzeyde işbirliği ve koordinasyonu iyileştirmeli, mali, beşeri, örgütsel ve teknik kaynakları gereksinilen yerlere daha iyi yönlendirmelidirler.

Taraflar, her düzeyde hükümet, topluluk, sivil toplum kuruluşu ve arazi sahipleri arasındaki işbirliğini bir ortaklık ruhu içinde geliştirerek, etkilenen bölgelerde arazinin ve kıt su kaynaklarının niteliğinin ve değerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamalı ve bunların sürdürülebilir kullanımı için çalışmalıdırlar.

Taraflar, başta en az gelişmiş ülkeler olmak üzere, etkilenen gelişmekte olan ülke tarafların özel gereksinim ve koşullarını göz önüne almalıdırlar.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılan etütlere göre arazilerin yetenek sınıfları dağılımı aşağıda özetlenmiştir.

İşlemeli Tarıma Uygun Araziler			İşlemeli Tarıma Uygun Olmayan Araziler		
Yetenek Sınıfı (%)	Alanı (ha)	Oran (%)	Yetenek Sınıfı	Alan (ha)	Oran
I	5086087	6.30	V	127934	0.16
II	6772873	8.70	VI	10825762	13.90
III	7282763	9.50	VII	35836340	46.00
IV	7425045	9.50	VIII	4542892	5.82
Toplam	26566768	34.00	Toplam	46792036	60.06

Toprak Kaynaklarının Korunumu ve Geliştirilmesinde Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Tarafından Yapılan Çalışmalar

Farklı toprakların farklı kullanımlar karşısındaki davranışları ve istekleri farklıdır. Toprakların davranış ve isteklerine uygun kullanımı belirlemeye yönelik çalışmaların temelini oluşturan toprak etüd faaliyetleri Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. Arazi incelemesi ve laboratuvar analizlerine dayanılarak yapılan bu çalışmalar toprakların sınıflandırılması, harita ve raporlarının hazırlanması arazinin kullanım planlamasının da ön şartını oluşturmaktadır.

Türk meslektaşları ile birlikte ABD'li toprak uzmanı Harvey OAKES 1952-1954 yılları arasında 1/800000 ölçekli "Türkiye Umumi Toprak Haritası"nı hazırlamıştır. Planlı kalkınma dönemine geçildiğinde 1960'lı yıllarda bu harita çeşitli amaçlar için yapılan planlamalarda ölçeği, ayrıntıları ve sıhhati bakımından yetersiz görüldüğünden TOPRAKSU Genel Müdürlüğü 1966 yılında yurt düzeyinde daha ayrıntılı Türkiye Geliştirilmiş Toprak Haritası çalışmalarını başlatmış 1971 yılında tamamlayarak yayınlamıştır. Çeşitli toprak özelliklerini, problemlerini, arazi yetenek sınıflarını ve halihazır kullanım şekillerini ihtiva eden bu harita ve raporlar yurt toprakları hakkında birçok bilgiyi planlamacı, araştırmacı ve üreticilerin hizmetine sunmuştur.

Atatürk'ün 100. doğum yıl dönümünde "Türkiye Erozyon Haritası" erozyon afetinin boyutlarını saptamak ve kamu oyunun dikkatini çekmek için yayımlanmıştır.

Geçen zaman içerisinde arazi kullanımında meydana gelen farklılıklar ile toprak ve arazi bozulmalarının tespiti; toprakların planlı ve dengeli kullanılıp korunması, geliştirilmesi ve verimliliğinin artırılması; tarım alanlarının amacı dışında kullanımının önlenmesi gibi konularda çalışmanın daha detaylandırılmasına ihtiyaç duyulması üzerine 1982-1984 yıllarında "Türkiye Toprak Potansiyeli Etütleri ve Arazi Kullanımı" projesi başlığı altında yeni bir

Akdeniz Kuşağı Toprakları

Bu kuşağın doğal örtüsü Akdeniz maki topluluğu ve orman olup yazın sıcaklar çok yüksektir. İlkbahar ve kışın yağışların fazla olması kurak ot, çalı kuşağından ayıran en önemli özelliğidir. Marmara denizinin güneyinden başlayarak tüm Akdeniz bölgesini kapsayan bu kuşakta toprak oluş işlemlerinin başlıcaları dekarbonasyon (karbon yıkanması), bir çeşit podzolaşma olan kil yıkanması, demiroksit oluşumu ve erozyondur.

Kuşak Dışı Topraklar

İklim ve örtü kuşaklarına bakılmaksızın her kuşakta görülen ana madde veya topoğrafyadan ileri gelen özel koşullar altında oluşan topraklardır. Yurdumuzun her yerinde görülebilen alüviyal ve kolüviyal birikintilerden oluşmuş düz ovalarda bulunan derin ve verimli topraklar bu kuşak içerisinde. Ayrıca Trakya ve Muş çevresinde yaygın olan yüksek oranda montmorillonit tipi kil içeren vertik özellikli topraklar, Doğu Anadolu'da bulunan bazaltik topraklar, Nevşehir ve Van Gölü çevresinde yaygın olan regosoller yine bu kuşakta yer alır. Toprak taksonomisinde entisoller ve vertisoller olarak isimlendirilen topraklar bu kuşakta görülmektedir.

Arazi Kullanım Şekilleri ve Arazi Yetenek Sınıfları

Türk ekonomisi bütün kalkınma çabalarına rağmen tarıma dayalı niteliğini sürdürmektedir. Halihazır arazi kullanım şekillerinin yurt genelinde dağılımı şöyledir.

(ha)	Kullanım Şekli		Alanı
	Oran (%)		
	Tarım	arazisi	
28053507			36.02
	Çayır-mera		
21505168			27.60
	Orman-funda		
23227975			29.80
	Tarım dışı	araziler	
894153			1.15
	Su yüzeyleri ve diğer	arazi tipleri	
4218897			5.40

Genel Yükümlülükler:

Taraflar, bu sözleşme çerçevesindeki yükümlülüklerini münferiden veya mevcut ya da öngörülen iki taraflı ve çok taraflı düzenlemeler veya bunların bileşimi kapsamında müştereken yerine getirecekler ve her düzeyde çabaların koordinasyonuna ve tutarlı uzun dönemli stratejilerin geliştirilmesine gereken önemi vereceklerdir.

Bu sözleşmenin amacına ulaşması için taraflar:

Çölleşme ve kuraklık süreçlerinin fiziksel, biyolojik ve sosyo-ekonomik yönlerine eğilen entegre bir yaklaşımı benimseyecek,

Sürdürülebilir kalkınmayı destekleyici nitelikte, yapabilir kılan bir uluslararası ekonomik ortamın yaratılmasını sağlamak amacıyla, uluslararası ticaret, pazarlama düzenlemeleri ve borçlar açısından etkilenen gelişmekte olan taraf ülkelerin durumlarına ilgili uluslararası ve bölgesel kuruluşlarda gereken ilgiyi gösterecek,

Yoksulluğu giderme stratejilerini, çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletme çabaları ile bütünleştirecek,

Çölleşme ve kuraklık sorunu ile ilişkili olarak gerek çevre koruma gerekse toprak ve su kaynaklarının korunması konularında etkilenen taraf ülkeler arasında işbirliği yapılmasını destekleyecek,

Alt-bölgesel, bölgesel ve uluslararası işbirliğini güçlendirecek,

İlgili hükümetler arası kuruluşlar çerçevesinde işbirliği yapacak,

Tekrarların önlenmesi gereğini göz önünde tutarak, gerekirse kurumsal mekanizmaları kararlaştıracak

Çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletme amacıyla önemli finansman kaynaklarının harekete geçirilerek etkilenen gelişmekte olan ülke taraflara yönlendirilmesinde, mevcut iki taraflı mali mekanizma ve düzenlemelerin kullanılmasını destekleyeceklerdir.

Etkilenen gelişmekte olan ülke taraflar, sözleşmenin uygulanmasında yardımlardan yararlanabilirler.

Bu sözleşmenin uygulanmasında taraflar, diğer bölgelerdeki gelişmekte olan ülke tarafları ihmal etmeden, Afrika'da hüküm süren özel durum nedeniyle, bu bölgedeki etkilenen ülke taraflara öncelik tanıyacaklardır.

Etkilenen Ülke Tarafların Yükümlülükleri:

Etkilenen ülke taraflar, genel yükümlülüklerle ilave olarak:

Çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletme konusuna gereken önceliği vermeyi, kendi koşul ve imkanları dahilinde yeterli kaynakları ayırmayı,

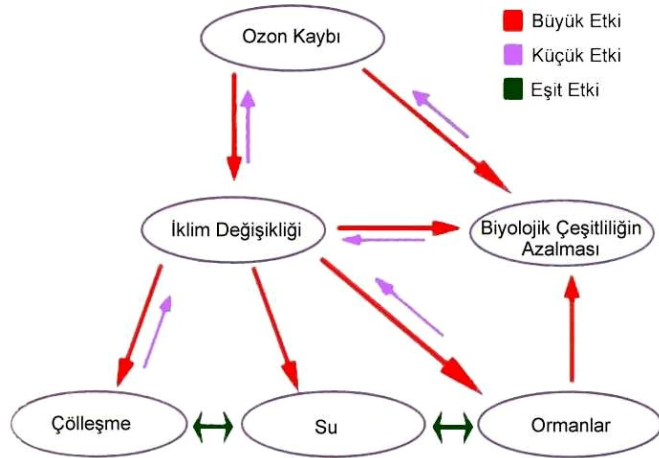
Çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletmek için, sürdürülebilir kalkınma plan ve/veya politikaları çerçevesinde strateji ve öncelikleri belirlemeyi,

Çölleşmenin temelindeki nedenlere eğilerek, çölleşme sürecine katkıda bulunan sosyo-ekonomik faktörlere özel bir önem vermeyi,

Çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletme çabalarında, sivil toplum kuruluşlarının da desteği ile yerel halkın ve özellikle kadınların ve gençlerin bilincini geliştirmeyi ve katılımını sağlamayı,

Mevcut yasaları güçlendirerek veya böyle yasalar yoksa yenilerini çıkararak ve uzun dönemli politika ve eylem programları geliştirerek yapabilir kılan bir ortamı yaratmayı yükümlenirler.

ÇEVRESEL FAKTÖRLER ARASINDAKİ İLİŞKİLER

ÇÖLLEŞME İLE MÜCADELE SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA KÖY HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ ÇALIŞMALARI

TÜRKİYE'NİN TOPRAK KAYNAKLARI

Türkiye; bulunduğu konum itibarıyla değişik iklim koşullarının etkisi altında çeşitli toprak oluşumu süreçlerinin meydana gelmesi sonucu değişik toprak gruplarının yayılmış olduğu bir bölgedir.

Başta iklim ve bitki örtüsü olmak üzere doğal etkenler yönünden homojen olan ve aynı kökenli toprakların yaygın olduğu kesimler kuşak olarak tanımlanır. Yurdumuzda beş ana toprak kuşağı belirlenmiştir.

Kurak ve Yarı-Kurak, Ot, Çayır Kuşağı Toprakları

Bu kuşak, Orta Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu'nun büyük bir bölümünü kapsar. Kuşağın tipik özelliği kurak oluşu (yağış 400 mm'nin altında) ve doğal örtüsünün otsu bitkiler ve küçük boylu çalılardan meydana gelmesidir. Bu kuşakta yer alan toprakların oluşumunda kalsifikasyon önemli rol oynar.

Geçit Kuşağı Toprakları

Ot, çayır kuşağından orman kuşağına geçişte ot, çayır, çalı ve orman örtüsünün karışık bulunduğu yerlerdir. Bu bölgelerde ortalama yağış 500 mm'nin üzerinde olup toprak oluşumunda zayıf podzollaşma ve kısmende kalsifikasyon rol oynar. Geçit kuşağı toprakları yurdumuzda Ege, Doğu Anadolu ve Trakya Bölgesinde yaygın olarak görülür.

Nemli Orman Kuşağı Toprakları

Çalı ve orman örtüsü altında en az 600 mm yağış alan humusca zengin topraklar bu kuşakta yer almaktadır. Etkili toprak oluşum işlemleri kalsifikasyon ve podzollaşma olup Karadeniz, Akdeniz, Ege ve Marmara bölgelerinde yaygın olarak görmek mümkündür.

Ülkemizin uluslararası platformlarda savunulabilmesi için gerekli stratejilerin geliştirilmesi, bu tür toplantılara, belirlenen ulusal politikaları belirlenen stratejileri sunabilecek ve savunabilecek bilgi birikimi ve teknik ve idari altyapıya sahip temsilcilerle katılımın sağlanması,

Sözleşme'nin uygulanması için gerekli kurumsal yapının en kısa zamanda oluşturulması, bu kurumsal yapıya hızlı ve etkin karar verme ve uygulamaya koyma yetki ve sorumluluğunun verilmesi, bunun için gerekli her türlü kaynağın sağlanması olarak sıralanabilir.

Sonuç olarak aşağıdaki öneriler yapılabilir;

Ülkemiz, ÇMS kapsamında yapılacak faaliyetler için yeterli bilgi birikimi ve deneyime sahiptir. Ancak eksikliklerini de çok kısa sürede tamamlamalıdır. Sözleşme uygulamalarından sorumlu ve gerekli yetkilerle donatılmış bir Ulusal Yürütme Kurulu en kısa zamanda oluşturulmalıdır.

Ülkemizde uzun yıllardır uygulanan ve başarılı sonuçlar alınmış projeler taranmalı, sorunlu alanlar saptanmalı, konu ile ilgili teknoloji ve insan kaynakları veri tabanları en kısa sürede oluşturulmalıdır.

Dağınık olduğu bilinen kamu ve özel kaynakların belli bir program çerçevesinde kullanılmasını sağlayacak öneriler geliştirilmelidir.

Ulusal Eylem Programı, diğer ülke ve bölge sorunları da dikkate alınarak hazırlanmalı, uygulamaya konulmalı ve elde edilen deneyimler diğer etkilenen ülkelere aktarılmalıdır.

Bundan böyle ilgili kuruluşların iştiraki ile yapılacak çalışmaların organize edilmesi ve hızlandırılması, Kuzey Akdeniz Ülkeleri Bölgesel Uygulama ekinde gereken şartları yerine getirmek kaydı ile etkin bir görev alınması zorunludur.

Ülkemizde, çölleşmenin geleceğimizi tehdit etmemesi için, hazırlanacak olan Ulusal Eylem Programı;

- Gelecekteki üretkenliklerinin tehlikeye atılmaması için arazi ve doğal kaynakların etkin ve sürdürülebilir kullanımlarının geliştirilmesi,
- Yoksulluğu temelden çözmek ve alternatif geçim sistemlerini teşvik etmek için programlar geliştirilmesi,
- Aile planlaması, sağlık ve eğitim hizmetlerinin sağlanması,
- Kaynakların planlanması ve yönetimine tüm faydalanıcıların dahil edilmesi politika ve tedbirlerini içermesi gerekir.

Gelişmiş Ülke Tarafların Yükümlülükleri:

Gelişmiş ülke taraflar genel yükümlülükler ek olarak:

Başta Afrika'dakiler ve en az gelişmiş ülkeler olmak üzere, gelişmekte olan ülke tarafların çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletme çabalarını kararlaştırıldığı gibi aktif olarak münferiden veya müştereken desteklemeyi,

Başta Afrika'dakiler olmak üzere, etkilenen gelişmekte olan ülke tarafların çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletmeye yönelik kendi uzun dönemli plan ve stratejilerini etkin bir biçimde geliştirip uygulamalarına yardımcı olacak mali kaynak ve diğer destek biçimlerini sağlamayı,

Yeni ve ek kaynakların harekete geçirilmesini desteklemeyi, Özel sektör ve diğer hükümet dışı kaynaklardan finansman sağlanmasını teşvik etmeyi,

Başta gelişmekte olan ülke taraflar olmak üzere, etkilenen ülke tarafların uygun teknoloji, bilgi ve know-how'a erişimlerini kolaylaştırmayı ve desteklemeyi yükümlenirler.

KUZEY AKDENİZ İÇİN BÖLGESEL UYGULAMA EKİ (EK IV)

Amaç (Madde 1)

Bu ekin amacı, Kuzey Akdeniz bölgesindeki özel koşulların ışığında, bu bölgedeki etkilenen ülke taraflarda Sözleşmenin etkin bir biçimde uygulanması için gerekli olan rehber, ilke ve düzenlemeleri belirlemektedir.

Kuzey Akdeniz Bölgesinin Özel Şartları (Madde 2)

Kuzey Akdeniz bölgesindeki, 1. Madde de gönderme yapılan özel şartlar arasında:

Geniş alanları etkileyen yarı-kurak iklim şartları, mevsim kuraklıkları, çok yüksek yağış değişkenliği, ani ve yoğun yağışlar; Yüzeyde kabuk oluşturmaya yatkın, fakir ve erozyona çok müsait topraklar;

Dik yamaçlı profiller ve çok değişken arazi yapıları;

Sık çıkan orman yangınlarından ötürü yaygın orman örtüsü kayıpları;

Geleneksel tarımda kriz koşulları ile birlikte arazilerin terk edilmesi, toprağın ve su koruma yapılarının bozulması;

Su kaynaklarının sürdürülemez biçimde işletilmesi sonucu aküferlerde kimyasal kirlenme, tuzlanma ve tükenme de dahil olmak üzere ciddi çevre hasarlarının oluşması;

Kentleşme, endüstriyel faaliyetler, turizm ve sulu tarımın sonucu olarak ekonomik faaliyetlerin sahil bölgelerinde yoğunlaşması bulunmaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Stratejik Planlama Çerçevesi (Madde 3)

Ulusal eylem programları, Kuzey Akdeniz Bölgesindeki etkilenen ülke tarafların sürdürülebilir kalkınma için stratejik planlama çerçevelerinin merkezi ve ayrılmaz bir parçasını teşkil edecektir.

Sözleşmenin 10. Madde 2 (f) paragrafına göre azami yerel katılımı sağlayan esnek planlamalı bir stratejiye rehberlik etmek üzere, hükümetin uygun kademelerini, yerel toplulukları ve sivil toplum kuruluşlarını içeren istişari ve katılımcı bir süreç başlatılacaktır.

Ulusal Eylem Programları ve Takvim Hazırlama Yükümlülüğü (Madde 4)

Kuzey Akdeniz Bölgesindeki etkilenen ülke taraflar ulusal eylem programları ve duruma göre alt-bölgesel, bölgesel veya ortak eylem programları hazırlayacaklardır. Bu programın hazırlanması mümkün olan en kısa zamanda gerçekleştirilecektir.

Ulusal Eylem Programlarının Hazırlanması ve Uygulanması (Madde 5)

Sözleşmenin 9. ve 10. Maddeleri uyarınca ulusal eylem programlarının hazırlanması ve uygulanması sırasında bölgedeki etkilenen ülke taraflardan her biri, yerine göre:

Kendi programının hazırlık, koordinasyon ve uygulamasından sorumlu olan uygun organları belirleyecek;

Yerel topluluklar da dahil olmak üzere etkilenen halkları yerel yetkililerin ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının işbirliğiyle ve yerel bir danışma süreci vasıtasıyla programın detaylandırma, koordinasyon ve uygulamasına katacak;

Çölleşmenin sebep ve sonuçlarını değerlendirmek ve eylem için öncelikli alanları saptamak için etkilenen alanlarda çevrenin durumunu inceleyecek;

Stratejiyi belirlemek ve eylem programlarındaki faaliyetleri detaylandırmak için, geçmiş ve mevcut programları etkilenen toplumun katılımıyla değerlendirecek;

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen faaliyetlerde edinilen bilgilere dayanarak teknik ve mali programlar hazırlıyacak; Programın uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek için usuller ve kıyas kriterleri geliştirecek ve kullanacaktır.

Ulusal Eylem Programlarının İçeriği (Madde 6)

Bölgedeki etkilenen ülke taraflar, ulusal eylem programlarına:

Yasal, kurumsal ve idari alanlar;

Arazi kullanım biçimleri, su kaynaklarının yönetimi, toprağın korunması, ormancılık, tarımsal faaliyetler, otlak ve mera yönetimi;

Doğal hayatın ve biyolojik çeşitlilik biçimlerinin yönetimi ve

korunması;

Orman yangınlarına karşı korunma;

diğer taraftan gelir ve gelişmişlik düzeyi dikkate alındığında yardım alacak ülkeler sınıfında yer almamaktadır. Bunun anlamı; ülkemizdeki çölleşme ile ilgili sorunların giderilmesi için büyük ölçüde kendi özkaynaklarımıza başvurulması ve ülkemizdeki mevcut bilgi birikimi ve deneyimin önce ülke içindeki sorunların ve daha sonra da diğer etkilenen ülkelerdeki sorunların çözümünde kullanılması zorunluluğudur.

Türkiye, Taraflar Konferansına üye olarak ilk defa II. Toplantıda katılabiliştir. İkinci Taraflar Konferansı süresince yapılan temaslar ve gözlemler, ülkemizdeki mevcut kapasite ve teknik gücün tanımlanan bu misyonu rahatlıkla yerine getirebileceği gerçeğini desteklemiştir. Ancak bu potansiyelin bu güne kadar yeterince kullanılmadığı düşünülmektedir.

Bunun nedenleri;

Ülkemizin, Birleşmiş Milletler, Hükümetlerarası Kuruluşlar, Uluslararası Kuruluşlar, Avrupa Birliği ve bulunduğu jeopolitik konum nedeniyle komşuları nezdinde sahip olduğu güç ve etkinliğin tatmin edici olmayan düzeyi, adı geçen kuruluşların ülkemize karşı zaman zaman sergiledikleri olumsuz tavır, Ülkemizde faaliyet gösteren kamu ve sivil toplum kuruluşları arasındaki koordinasyon eksikliği nedeniyle bu konuda zamanında ve etkili adımların atılamaması, kaynakların tek elden belirlenen sorunun çözümü için yönlendirilememesi olarak sıralanabilir.

Ülkemizin, Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi ve bununla ilgili taraf olduğu diğer sözleşmelerin yükümlülüklerini yerine getirmesi için acilen yapılacak işler;

Ancak Sözleşme'ye yardım sağlayacak gelişmiş ülkeler benimsemediğinden "Yardım sağlayacak gelişmiş ülkeler" ve "Yardım alacak etkilenen ülkeler" listeleri konulmasından vazgeçilmiştir. Böylece, Sözleşme bu güne kadar Birleşmiş Milletler kaynaklarından yapılan katkı ve gönüllü fona, gelişmiş ülkelerce sağlanan katkılarla faaliyetlerini sürdürebilmiştir.

Finansmandaki bu darboğaz sözleşmenin uygulamasını da etkilemektedir. Yine de Afrika ülkeleri, kaynaklar kısıtlı da olsa yardım alma beklentileri yüksek olduğundan başlangıçta olduğu gibi toplantılarda aktif rol oynamakta, tam bir işbirliği içinde hareket etmektedirler.

Asya, Güney Amerika ve Karayip ülkeleri sadece konferanslarda Başkanlık Divanı ve Büro'nun sandalye dağılımında ortak hareket etmekte, tartışmalara ise katılmamaktadır. Konferansı aktif olarak takip eden diğer bir grup ise gelişmiş ülkeleri barındıran OECD, Avrupa Birliği ve JUSCANZ gruplarıdır.

Bu davranışlardan; yardım almayı bekleyen gruplar ile yardım sağlayacak grupların karşı karşıya kaldığı sentezi yapılabilir. Bir taraf daha çok yardım almaya çabalarırken diğer taraf fazla bir kaynak sağlamamak kararlılığını sürdürmekte ve paranın da isabetli bir şekilde kullanılması için çaba göstermektedir.

Ülkemiz, bu sözleşme bünyesindeki "Kuzey Akdeniz Ülkeleri Bölgesel Uygulama" ekinde bulunmaktadır. Bu bölge kapsamında; erozyonla mücadele, toprak ve su kaynaklarının korunması, arazi rehabilitasyonu ve entegre yönetimi, meraların ve tarım alanlarının ıslahı ve korunması, orman yangınlarının önlenmesi öncelikli konular arasında görülmektedir.

Türkiye Çölleşme ile Mücadele Ulusal Eylem Programı'nın hazırlanması ile ilgili strateji ve politikaların belirlenmesi için Çevre Bakanlığı'nın koordinasyonunda, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Orman Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Sivil Toplum Örgütleri ve Yerel Yönetimlerin katılımı ile 20-22 Mayıs 1998 tarihleri arasında, İzmir-Menemen'de bulunan Tarımsal Hidroloji Araştırma ve Eğitim Merkezi'nde (THAEM) "Ulusal Bilgilendirme Semineri" yapılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Sözleşme ile çölleşmenin fiziki, biyolojik ve sosyo-ekonomik yönden nedenlerinin belirlenmesinde yeni görüşlerin ortaya konulması, teknoloji transferinin ihtiyaçları karşılayacak şekilde yönlendirilmesi ve yerel toplumların katılımları da sağlanarak ulusal eylem programlarının hazırlanması ve planlar dahilinde doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı hedeflenmektedir.

Ülkemiz, Sözleşme kapsamında, konumu itibarıyla önemli bir noktada bulunmaktadır. Türkiye bir anlamda etkilenen ülkelerden sayılmakta,

Alternatif yaşam biçimlerinin teşviki;
Araştırma, eğitim ve toplum bilinci ile ilgili önlemleri dahil edebilirler.

Alt-bölgesel, Bölgesel ve Ortak Eylem Programları (Madde 7)

Bölgedeki etkilenen ülke Taraflar, Sözleşmenin 11. Maddesine uygun olarak ulusal eylem programlarını tamamlayan ve verimini yükselten alt-bölgesel ve/veya bölgesel eylem programlarını hazırlayabilir ve uygulayabilirler. Bölgedeki iki veya daha fazla sayıda etkilenen ülke taraf da aynı şekilde kendi aralarında ortak bir eylem programı hazırlamak üzere anlaşabilir.

5. ve 6. Madde hükümleri alt-bölgesel, bölgesel ve ortak eylem programlarının hazırlanmasında ve uygulamasında da gerekli değişikliklerle aynen geçerlidir. Ayrıca bu programlarda, etkilenen alanlardaki ekosistemlerle ilgili araştırma ve geliştirme faaliyetleri de yer alabilecektir.

Alt-bölgesel, bölgesel ve ortak eylem programlarının hazırlanması ve uygulanmasında, bölgedeki etkilenen ülke taraflar, yerine göre;

- Böyle programlarla ve bu programlar aracılığıyla etkin biçimde yürütülebilecek ilgili faaliyetlerle daha iyi gerçekleştirilebilecek çölleşmeye ilişkin ulusal hedefleri, ulusal kurumlarla işbirliği yaparak belirleyecek;
- İlgili bölgesel, alt-bölgesel ve ulusal kurumların işlevsel kapasitelerini ve faaliyetlerini değerlendirecek;
- Bölgedeki taraflar arasında çölleşmeye ilişkin mevcut programları ve bunların ulusal eylem programlarıyla ilişkisini değerlendireceklerdir.

Ortak Eylem Programlarının Koordinasyonu (Madde 8)

Alt-bölgesel, bölgesel ve ortak eylem programı hazırlayan etkilenen ülke taraflar, çölleşmeyle mücadeledeki gelişmelerin gözden geçirilmesi, ulusal eylem programlarının uyumlaştırılması, alt-bölgesel, bölgesel veya ortak eylem programının çeşitli hazırlık ve uygulama safhalarında tavsiyelerde bulunulması ve Sözleşmenin 16..19. Maddeleri uyarınca yapılacak teknik işbirliğinin teşvik ve koordinasyonunda bir odak sağlanması için etkilenen ülke tarafların temsilcilerinden oluşan bir koordinasyon komitesi kurulabilir.

Mali Yardım Alamama (Madde 9)

Ulusal, alt-bölgesel, bölgesel ve ortak eylem programlarının uygulanmasında, etkilenen gelişmiş ülke taraflar bu Sözleşme kapsamında mali yardım alamazlar.

Diğer Alt-bölge ve Bölgelerle Koordinasyon (Madde 10)

Kuzey Akdeniz Bölgesindeki alt-bölgesel, bölgesel ve ortak eylem programları, diğer alt-bölge ve bölgelerle, özellikle Kuzey Afrika alt-bölgesiyle birlikte çalışarak hazırlanabilir ve uygulanabilirler.

SÖZLEŞME ORGANLARI

Sözleşmenin uygulanmasıyla ilgili organlar; Taraflar Konferansı, Global Mekanizma, Bilim ve Teknoloji Komitesi ve Daimi Sekreteryası'dır.

Taraflar Konferansı

Sözleşmenin en üst organıdır. Görev kapsamı çerçevesinde etkin uygulama için gerekli kararların alındığı yerdir. Özellikle ulusal, alt-bölgesel ve uluslararası düzeyde edinilen deneyimler ışığında ve bilimsel ve teknolojik gelişmelere dayanarak, Sözleşmenin uygulanmasının ve kurumsal düzenlemelerinin işlerliğinin düzenli aralıklarla değerlendirmesinin yapıldığı, taraflarca benimsenen önlemlere ilişkin bilgi değişimini destekleyen ve kolaylaştıran, raporları değerlendiren ve bağlı kuruluşlara rehberlik eden, gerek kendisinin gerekse bu kuruluşların iç tüzük ve mali kurallarını uyumluluğuyla kararlaştırarak kabul eden mercidir. Gerektiğinde yetkin ulusal, uluslararası ve hükümetlerarası kuruluşların ve sivil toplum kuruluşlarının bilgi ve hizmetlerinden yararlanan ve onlarla işbirliği yapan organdır.

Global Mekanizma

Sözleşmenin parasal kaynaklarını harekete geçirmek ve yönlendirmekle görevlidir. BM skalasına göre Türkiye için saptanan katkı payı % 0.44 'tür.

Bilim ve Teknoloji Komitesi

Çölleşmeyle mücadele ve kuraklığın etkilerini hafifletmeye ilişkin bilimsel ve teknolojik konularda Taraflar Meclisi'ne bilgi sağlamak ve tavsiyelerde bulunmak üzere, Sözleşme ile Taraflar Meclisi'nin bağlı kuruluşu statüsünde kurulmuştur. Komite, Taraflar Konferansı'nın olağan toplantıları ile aynı zamanda toplanarak, disiplinlerarası bir niteliğe sahip olup, tarafların katılımına açıktır. Komite, ilgili uzmanlık alanlarında yetkin olan hükümet temsilcilerinden oluşmaktadır.

Sözleşme bünyesinde mevcut bilgilerin envanterinin çıkartılması, bunların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, genel kullanıma ve modern teknolojiye adapte edilmesi ve halkın yararlanması imkanlarının araştırılması bu komitenin sorumluluğunda bulunmaktadır.

18

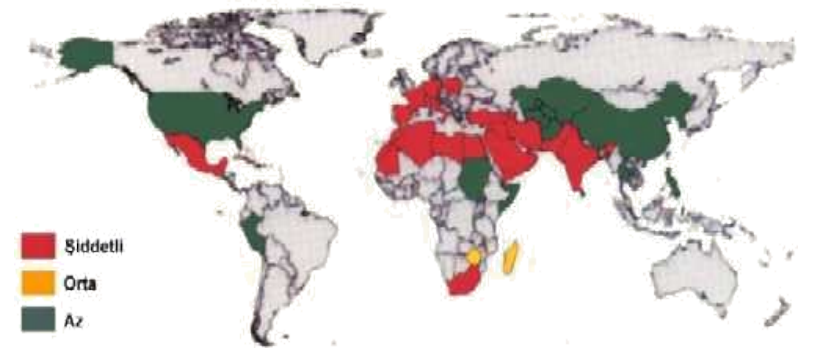
19

Bilim ve Teknoloji Komitesi'nin öncelikli ana konularını; kuruluşların çalışma ağları, göstergeler ve başlangıç değerleri, geleneksel bilgiler, bağımsız uzmanlar listesi, analiz ve değerlendirme ile öncelikli araştırmaların tesbiti oluşturmaktadır.

Daimi Sekreteryası

Taraflar Konferansı'nı düzenlemek, herhangi bir protokolle kendisine verilen görevleri yerine getirmek, çalışma raporlarını hazırlamak ve Taraflar Konferansı'na sunmakla görevli olan organdır.

2020 Yılı İtibariyle Dünyada Su Kıtlığı Durumu

SÖZLEŞME KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR, SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi'nin geçirdiği aşamalar yakından incelendiğinde; üç dönemin göze çarptığı söylenebilir.

•Hazırlık Dönemi	1993 -1994	Sözleşmenin imzaya açılması
•Geçici Dönem	1994 - 1996	Yürürlüğe girme
•Uygulama Dönemi	1996 - 1997	(29 Eylül-10 Ekim I.Taraflar Konferansı)

Hazırlık döneminde başta Afrika olmak üzere gelişmekte olan ülkeler yardım almak için Sözleşme'ye özel bir önem vermişler ve görüşmelere aktif olarak katılmışlardır. Bu yaklaşım sonucunda Afrika dışındaki etkilenen ülkeler de kendi bölgeleri için uygulama ekleri hazırlamak çabası içine girmişler ve bunda da başarılı olmuşlardır.